

על יחסי הגומלין בין 'מבוגר אחראי' ובין למתבגרים

<https://www.hidabroot.org/article/1162193>

מה תפקידנו כמבוגרים מול בני נוער שרק רוצים לעשות כיף? איך נציב להם את הגבולות הדרושים? האם לוותר להם כדי למצוא חן בעיניהם? ובכלל, איך מוצאים חן בעיניהם? מה הם בכלל רוצים? על מתבגרת אחת והרבה מאד סייעתא דשמיא.

היא עמדה מולי מבוישת. בידה אחזה את המכתב, שמסרתי לידיה כמה דקות קודם לכן. ראיתי את החרטה בעיניה, אך כמחנכת שלה, היה אסור לי לעבור על סדר היום בשום פנים ואופן. התגנבות ויציאה משטח התיכון ללא רשות הוא מעשה, שאמורים לשלם עליו. כן, גם נערה מתוקה וחמודה כמוה. במכתב ביקשתי יצירת קשר טלפוני מההורים וחתימה על המכתב המדובר. ללא חתימה על המכתב היא לא יכולה להיכנס למחרת לתיכון.

הבנתי שהיא רוצה שאמחל לה, כי היא באמת יודעת שזה מעשה חסר אחריות ואסור בתכלית. לא הסכמתי לוותר, בפרט שקדמה אזהרה לאירוע, ובפרט שהיא לא היתה היחידה במעשה וכולן קבלו את המכתב הנ"ל.

אך המבט שלה גרם לי, לפחות לשמוע את דבריה.

- המורה, אפשר לדבר עם המורה? אני יודעת שהמורה לא תוותר לי, אבל אני רק רוצה לדבר.
- אין בעיה, בשמחה רבה. בשעה הרביעית יש לי שעת 'חלון', נוכל לשבת ולדבר.

עד השיחה שלנו, היא לא הרימה את הראש ולא הביטה בעיני. היא למדה כמו שלא למדה מתחילת השנה. בשעה הרביעית קראתי לה אלי, ישבנו בחדר מורות ושוחחנו.

- אני יודעת שמה שעשינו חמור מאד. המורה גם הזהירה אותנו כשניסינו 'לברוח' בפעם הקודמת. עכשיו אני מבינה שהמורה רוצה טלפון מהבית וחתימה על המכתב. אבל... אני לא יודעת מה לעשות.

ראיתי שהדיבור היה קשה עליה. הבטתי בעיניה במבט מכיל ועוטף, מה שהעניק לה את הכוח להמשיך ולדבר.

- את יודעת שאמא שלי לא מרגישה טוב ואני ממש לא רוצה לצער אותה. כן, ככה היא מאז שאבא נפטר לפני כמה שנים. אף פעם לא קרה לי ביסודי, שהייתי צריכה להביא חתימה על מכתב. תמיד הכירו את המצב שלנו ואמרו לאמא שלי שאני בסדר. אפילו ש... – היא חייכה את החיוך המתוק שלה, החיוך האמיתי כל כך – ש... לא הייתי כל כך בסדר. אחותי הגדולה

- עסוקה עם הילדים שלה, וממש היא לא בשביל זה. מה אני עושה? אני לא רוצה לצער את אמא שלי!! – דמעות ניקוו בעיניה.
- אני מבינה. - רגע של שתיקה עמד בינינו - השאלה שלי, אם את מבינה, שהמעשה שעשית היה חמור מאד.
- כן. אני יודעת, שזה גם היה מסוכן עבורנו. – היא הסכימה איתי.
- אם את מבינה שזה חמור, בואי נחשוב יחד מה אפשר לעשות.

הבנתי שאני חייבת לפעול לחינוכה מצד אחד, אך מצד שני עלי לפעול באופן שונה. מציאות שונה מצריכה התנהלות שונה. לא רציתי לפעול כמו בית הספר היסודי שויתר לה, כי לוותר לה זה לוותר עליה. אמנם מדובר בתלמידה יתומה, אך יש לי גם אחריות לחינוך שלה. ריבוננו של עולם! שים בפי את המילים הנכונות. תן לי את הבינה לעשות את המעשה הנכון.

- תראי, - שמעתי את קולי. קול רך ועוטף – לפי מה שאני מבינה, אין לך למי להביא את המכתב הזה לחתימה, בין היתר כי את לא רוצה לצער את אמא. אני מבינה הכל, אך יש דבר חשוב מאד שאת צריכה להבין והוא 'כל ילד צריך מבוגר שיעמוד אחריו'. אם זה נכון לגבי הבית, קל וחומר שזה נכון לבית הספר. אין דבר כזה שאת נמצאת כאן, ואין מישהו מבוגר מאחוריך.

היא הביטה בי בעיניים שואלות. לאן בדיוק אני חותרת. ואני? האם אני ידעתי לאן אני חותרת?! ממש לא! שמעתי את עצמי אומרת את הדברים. ד' יתברך, אבי היתומים, שם בפי את המילים, אני הייתי רק השליחה.

- אני מבינה שהמכתב הזה יצער את אמא, ולכן אני מוכנה להיות המבוגר שעומד אחריך. האם את מוכנה?
- המורה תהיה המבוגר? מה זה אומר? ומה הקשר למכתב? - היא נשאה אלי את עיניה בפליאה.
- אני מוכנה להיות הדמות שפונים אליה, אם קורה איתך משהו חריג בתיכון, ללא קשר לזה שאני מחנכת שלך. האם את מוכנה?
- ברור – פסקה בחיך. - אבל... מה זה אומר כרגע לגבי המכתב?
- לגבי המכתב? את לוקחת אותו הביתה, כותבת לי עליו מה קרה ומה את מרגישה וחושבת על מה שקרה. מחר תביאי את המכתב ונדבר עליו. נחליט יחד מה לעשות, כדי שזה לא יקרה שוב ואני אחתום לך עליו.
- ואז אתן את המכתב החתום למורה? – היא שאלה בחיך.
- כן. מה את אומרת? – חייכתי אליה ובליבי תודה לד' על המילים ששתל בפי.
- מה אני אומרת?! תודה. באמת תודה!

היא יצאה מהחדר בצעדים קלילים יותר. למחרת היא הביאה את המכתב, עליו כתבה מה קרה ואת התנצלותה על המעשה. התחייבה שמקרה כזה לא יישנה, והגישה לי את המכתב בחיך. חתמתי לה עליו בשמחה רבה!

לא שמרגע זה ואילך היא התנהגה למופת, היא היתה 'שובבה לא קטנה', אך תמיד היא ידעה שיש שם מישהי שמשמשת כדמות ה'מבוגר האחראי' עבורה.

* * *

מקומו של המבוגר בעיצוב אישיותו של המתבגר הוא עצום לאין שיעור. מגיל הילדות האם היא זו שמלמדת אותו הרגלי אכילה וניקיון, הרגלים אלה מקנים לילד מיומנויות של חיים בוגרים ועצמאיים. בבית ספר היסודי ובתיכון יש למבוגרים את ההזדמנויות ללמד את הילד הקטן הרגלי עצמאות, ולתת לו את הכלים עימם יוכל להתמודד בהתמודדותיו בשנים הבאות.

יש פעמים בהם התלמידה בבית הספר היסודי מכונסת בתוך עצמה ומקרינה רושם טוב של ילדה שקטה ועדינה. מורות רבות טועות בה וחושבות, כי היא טובה ואינה זקוקה לטיפול מיוחד. את האמת ניתן לראות בשלב מאוחר יותר, כאשר היא מגיעה לגיל ההתבגרות, ואז פורצים הזרמים התת קרקעיים החוצה. הרגשות השליליים שלה, היו אצורים בתוכה זמן רב ורק בגיל מאוחר יותר הם מתגלים.

האחריות העצומה של המבוגר בחיי הילד והמתבגר היא אחריות, שקשה מאד לתקן את שגיאותיה. כאשר המבוגר ידע את המשקל, שיש לכל מילה שלו לגבי הילד, הוא ישקול את מילותיו בזהירות ויחשוב כמה פעמים, לפני שמשוחח עם ילד או תלמיד או חורץ את גורלו.

המבוגר יכול לסגל למתבגר שלוש התנהגויות ואופני התמודדות:

□ שיטת ה"אין בעיות" – בשיטה זו העיניים עצומות כמו שיכור, שגם הוא נמצא במצב קשה הוא רואה רק את הטוב ולא ער לחסרונות של מצבו.

□ שיטת ה"קשה לי" – שיטה זו מציבה את המתמודד בתוך בועה של קושי. המתמודד רואה את הקורות אותו דרך משקפיים שחורות, הוא אינו יכול להתמודד, כי הוא עסוק בהרגשתו הרעה.

□ שיטת ה"קשה לי ואני אתגבר" – שיטה זו מציגה בפני האדם את הקושי מול ההתמודדות. האדם יודע, כי בא עליו מצב קשה, אך הוא גם יודע, כי עליו להתמודד עימו ויש לו את הכוחות הדרושים לכך. במצב זה האדם יודע, כי ד' יודע מה מידת כוחותיו, והוא נותן לו ניסיונות בהתאם לכוחותיו.

על המבוגר לכונן את המתבגר לסגל לעצמו את אופן ההתמודדות השלישי, בו הוא ער למצבו ואינו מתעלם ממנו, ומצד שני, הוא אינו שוקע במרה שחורה, המכלה כל חלקה טובה. אופן ההתמודדות השלישי מעניק כוחות התמודדות רבות מול הקשיים של המתבגר.

לא תמיד 'מבוגר אחראי' צריך אסטרטגיה מיוחדת לעבודה או שיטה פסיכולוגית מיוחדת, עליו להיות חמוש ברצון טוב, בשכל ישר והרבה תפילה לסייעתא דשמיא. מתבגרים זקוקים לגבולות, הם מודעים לכך שהם לא היו בסדר, ואם הם באמת אינם מבינים מה הבעיה, יש להסביר להם את הבעיה.

הם אוהבים גבולות, אך הגבולות צריכים להיות מתוך כבוד ומתוך הבנה והקשבה.

הם אוהבים את המסגרת, אך הם רוצים שהמסגרת תיבנה בשיתוף עימם.

הם מחפשים את הזהות שלהם בדרכים שונות ועקלקלות, אנו אמורים להיות שם כדי להושיט להם את זכוכית המגדלת במהלך החיפוש או את היד רגע לפני שהם נופלים.

אך תמיד תמיד להיות 'שם', וכל מתבגר וה'שם' שלו!

• **אהובה מליח**, יועצת חינוכית MA, מטפלת בהבעה ויצירה, מרצה ומוסרת סדנאות.

אם אתם מתמודדים עם קשיים ולבטים בנוגע להתנהגות ילדיכם, או אם אתם רוצים לרכוש כלים להורות מיטבית, צרו קשר עם המומחים של מחלקת יהלום. נשמח לעזור! התקשרו 073-33333-28, שלחו מייל לכתובת yahalom@htv.co.il: או [לחצו כאן](#).